

EXPUNERE DE MOTIVE

Repere istorice , date și documente biblio-arhivistice despre Beregsău

Mare

Localitatea Beregsău Mare (sub forma maghiarizată BEREGSZO) este atestată la anul 1335. Următoarea consemnare medievală este una de ordin heraldic: *Diploma cu blazon* acordată de lăncu de Hunedoara la 1448 lui Petru de Beregsău .

În 1561 Coroana regală ungară atribuie satul și hotarul acestuia lui Kanjorfoldi Karacsanyi.

În 1717 întâlnim denumirea de Berex - Shock - ceea ce ar însemna Curtea Beregh — urmând o depopulare a localității. Foarte probabil între anii 1761 și 1785 (după unele indicii din hărțile atlasului oficial) satul se repopulează.

În 1802 satul și hotarul sunt cumpărate de Sava Vucoviciu, dar în timpul Revoluției din 1848 (în timpul căreia Sava Vucovici fiul, a fost ministru de justiție în guvernul Kossuth) restaurația confiscă respectiva proprietate, în 1883 proprietara Măria Vucovici, fiica lui Sava, vinde pământul d-nei Popovici și lui Ștefan Rogolici, care înstrăinează proprietatea, vânzând-o altor asociați Szigismund Endredyi și doamnei Pronapi. Ultimii doi asociați vând proprietatea unor bănci din Timișoara. Teritoriul este apoi cumpărat de Romulus Carabaș, căsătorit cu fiica preotului George Bugarin din Beregsău. Astfel pământul se întoarce în proprietatea mai multor localnici, care cumpără parcele : Gavril Ciurceu, Stoia Olariu, Simion Lazarovici, Simion Micșa. Romulus Carabaș a cumpărat 200 iugăre.

În 1780 este atestată construirea unei biserici în Beregsău; Nicolae Stoicescu (op. cit, p. 19) menționează Biserica datând din 1793. Între anii 1809 - 1812 se consemnează din nou zidirea bisericii prin contribuția lui Sava Vucoviciu și a sătenilor.

Între 1920 și 1944 comuna Beregsău Mare a fost condusă de primarul liberal Simion Lazarovici; sub conducerea acestuia și prin contribuția sătenilor s-a construit Casa Națională și s-au pietruit străzile comunale.

Interesantă este viziunea „integraționistă” a bibliografiei din anii comunismului, îndeosebi în anii „iepcii de aur” a lui Ceaușescu. Obsesiile modului în care se scria istoria și se mistifica realitatea se văd nu numai în „lucrările oficiale”, ci și în cele „culturale”.

„Integraționismul” și „monolitismul” rapsodic lăutăresc, glazurat cu „cifre grăitoare” și „statistici mobilizatoare” se văd în toate direcțiile practice în epocă: Beregsău Mare este, mai întâi „integrat” în comuna Săcălaz (situația persistă și în 2005) (Am citat din *** *Județele patriei. Județul Timiș*, editura Sport-Turism, București, 1981, p.42). Într-adevăr, avem suficiente motive să credem că zona locuită încă din paleoliticul superior, numită „Cultura Parța”, se întindea pe locul de azi al hotarului Beregsău, fapt ce ar reclama o cercetare arheologică sistematică și riguroasă, iar nu tonul rapsodic-patriotard al „Cântării României”.

xxx *Localitățile județului Timiș* , Consiliul Popular Județean, Timișoara, 1971, p.242-245: "Față de reședința de comună (satul Sacălăz), Beregsău Mare se află la 7,7 km. În 1966 populația satului Beregsău Mare

Beregsău Mare se află la 7,7 km. În 1966 populația satului Beregsău Mare reprezenta 27,1 % din cei 7.354 locuitori ai comunei. Suprafața totală a comunei, potrivit acestei surse, este de 136,1 km². Agricultura dispunea de 12253 ha suprafață agricolă (din care 10579 ha teren arabil, 1661 ha pășuni și fânețe, 13 ha vii și livezi și 18 ha fond forestier)".

Gh. Drinovan, *Micromonografia Județului Timiș*, Consiliul Popular Județean, Timișoara, 1973, p.232. „Beregsău Mare :

- 1890. Făcea parte din Comitatul Timiș, era reședința de comuna și avea 2215 locuitori.

- 1921. Făcea parte din Județul Timiș - Torontal, plasa Chișoda și era reședința de comună.

- 1956. Făcea parte din regiunea Banat, raionul Jimbolia, era reședință de comuna și îi aparținea Beregsău Mic.

- 1966. Făcea parte din regiunea Timișoara, raionul Jimbolia, era reședință de comună cu 1865 locuitori și îi aparținea Beregsău Mic cu 915 locuitori.

- 1972. Face parte din județul Timiș, are 2068 de locuitori și aparține comunei Săcălaz."

- 1992 Face parte din județul Timiș, are 1555 de locuitori și aparține comunei Săcălaz."

- 1968. Comuna Beregsău Mare a fost desființată abuziv, fără consultarea cetățenilor de către regimul comunist și alipită localității Săcălaz - care a devenit reședință de comună.

În prezent Beregsău Mare face parte din comuna Săcălaz și are 1901 locuitori.

Relieful și clima

Teritoriul localității Beregsău Mare, în suprafață de cea. 46,5 km² este situat la mai puțin de 20 km vest de municipiul Timișoara, fiind străbătut de la est la vest de calea ferată și de drumul național 59A Timișoara - Jimbolia. În prezent face parte din comuna Săcălaz, împreună cu teritoriile localităților Săcălaz și Beregsău Mic. La nord se învecinează cu localitatea Becicherecu Mic, la est cu localitatea Săcălaz, la sud cu Sânmihaiu German, la sud - vest cu localitatea Beregsău Mic, la nord - vest cu localitatea Iecea Mică din cadrul comunei Carpiniș. În cea mai mare parte limitele localității s-au păstrat aceleași în ultimul secol.

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul satului face parte din Câmpia de Vest a României, extremitatea estică a Câmpiei Tisei, interfluviul Mureș - Bega. Se prezintă ca o câmpie joasă, cu altitudini de 83-90 m, cu o înclinație foarte slabă, panta generală, de la nord - est spre sud-vest, fiind de 0,1%. Până la începutul secolului XIX, câmpia a avut aspectul unei zone mlăștinoase, înfățișarea actuală este consecința unei succesiuni de amenajări hidroameliorative, care au constat din lucrări de regularizare și îndiguire a albiilor, cât și din executarea, îndesirea și adâncirea unei rețele de canale de desecare - drenaj.

Microrelieful terenului este complex, fiind caracterizat de existența a numeroase microdepresiuni închise sau deschise, alungite, croturi de forme și dimensiuni diferite, foste meandre ale Begăi Vechi sau Beregsăului.

Teritoriul localității Beregsău Mare face parte din bazinul hidrografic al

râului Bega, subbazinul Bega Veche-, fiind străbătut de la nord - est spre sud-vest de apele pârâului și de cele ale afluenților săi.

Nivelul apei freatice în perimetrul localității se situează la adâncimi cuprinse între 0,5 și 5 m, în funcție de diferiți factori.

Clima zonei se încadrează în subtipurile bănățeană cu nuanțe mediteraneene. Temperatura medie multianuală este de 10,6 grade Celsius.

Solul și vegetația

Studiul pedologie întocmit în urma cu 22-26 ani la OSPA Timișoara, de către ing. Țărău Dorin a identificat 86 de unități de sol diferite, din care : cernoziomuri - 37 %, lăcoviști, soluri gleice și vertisoluri - cea. 36 %, soluri brune eumezobazice - 7% etc.

Vegetația naturală caracteristică teritoriului este cea specifică silvostepii.

Economia

Agricultura

După cum își amintesc sătenii, în chip tradițional, între plantele de cultură întâietatea o aveau grâul și porumbul, apoi sfecla de zahăr și floarea-soarelui. Înainte de colectivizare se cultivau și orezul, orzoaica, secara, ovăzul, cânepa, tutunul și chiar bumbacul.

După cum atestă cartea lui Grisellini apărută la sfârșitul veacului al XVIII-lea (1780), familia Voia a fost înnobilită prin atribuirea unei latifundii în hotarul lui; până în zilele noastre o tarla a satului poartă numele de „Voia”. Unii locuitori în perioada antebelică au emigrat în S.U.A., apoi s-au repatriat aducând, pe lângă un oarecare capital, și ideile unei agriculturi performante. Ca urmare, metodele moderne au pătruns aici cu ușurință.

În prezent, dispunând de 4006,29 ha teren extravilan agricol și neagricol satul Beregsău Mare are ca principală ocupație agricultura, îndeosebi cultura plantelor de câmp, între care pe primul loc sunt cerealele. Cultivarea cerealelor se face pe cca.90 % din suprafața de teren arabil. Principalele culturi sunt grâul, porumbul, orzul, orzoaica și plantele tehnice - floarea soarelui, sfecla de zahăr și soia. Producțiile medii obținute într-un an pedoclimatic normal au fost : la grâu - 4500 kg/ha; la porumb- 6500 kg/ha și 4500 kg/ha la orz. Dat fiind faptul că predominante sunt culturile cerealiere, zootehnia este reprezentată cu precădere de porcine, bovine, ovine și păsări.

Industria, comerțul și alimentația publică

Industria se bazează pe valorificarea resurselor existente pe plan local, îndeosebi pe prelucrarea produselor agricole. În sat își desfășoară activitatea două brutării: una în cadrul „COMTOUR SRL”, respectiv „HORO BATA SRL”, trei asociații agricole: „BEREGSANA”, „COMAGRA SA” și „Ferma nr.10” - pentru creșterea porcilor. Fostul combinat „COMTIM”, care se întinde pe cea. 50 ha, a fost cumpărat de concernul american „SMITHFIELD” - care, sperăm - va crea noi locuri de muncă și implicit fonduri noi bugetului local. Există de asemenea o unitate de asamblare de jucării „KINDER” - cu capital german, un depozit de materiale de construcții - „COVA GHERA & CO”, precum și 10 magazine și baruri, în întregime private.

Planul Urbanistic Zonal aprobat pentru zona industrială și dotări extindere extravilan Săcălaz - Beregsău Mare DN 59 A 15 st, beneficiar Moraru Vasile are o suprafață de 22,37 ha.

Comunicații și transporturi

Localitatea Beregsău Mare se află la 18 km spre vest de Timișoara, pe șoseaua DN 59 A, cât și pe calea ferată Timișoara - Jimbolia, grupa 100 (cea mai dreaptă cale ferată din România). Distanța față de Jimbolia este de aproximativ 20 km. De asemenea, locuitorii beneficiază de un oficiu poștal și au acces la rețeaua de telefonie fixă digitală introdusă din 1999, precum și la sistemul de cablu TV.

Dezvoltarea demografică și socio - culturală

Aspectul satului este conform unui plan de sistematizare aplicat încă de la începuturile sale. Străzile sunt largi și drepte (în raport cu șoseaua) având o numerotare de la I la VII. Toate sunt racordate la rețeaua de apă, peste 65 % din locuințe fiind dotate cu instalații de alimentare cu apă, respectiv 23 % din case fiind dotate cu baie și WC în locuință.

Toate locuințele sunt proprietate personală. Starea caselor în prezent este bună și foarte bună, pe lângă cele existente 473 plus 40 de apartamente la bloc, după 1990 s-au construit peste 30 de case noi, unele cu o arhitectură modernă și foarte plăcută; un număr extrem de mic de locuințe (5 %) fiind în stare de degradare mai avansată.

Asistența medicală este asigurată pentru cei 1901 locuitori de un medic generalist și un cadru mediu în cadrul Cabinetului medical al Dr. Gaman Ceausu Liana. Medicamentele se pot procura prin punctul farmaceutic „CICHORYUM SRL” din localitate. Este de dorit și un cabinet stomatologic, dar acesta deocamdată lipsește.

Biserica și școala

Biserica ortodoxă este menționată din 1793, consemnându-se zidirea ei prin contribuția lui Sava Vucoviciu și a sătenilor între 1809-1812. În prezent comunitatea ortodoxă, care este cea mai numeroasă din localitate fiind păstorită de părintele Semenici Sîrbu (aflat în fruntea ei de peste un sfert de veac); Biserica ortodoxă a fost restaurată și urmează a se realiza instalația de încălzire a acesteia prin contribuția sătenilor și din bugetul local.

Creștinii neoprotestanți de cult baptist, aflați în număr mai restrâns în comunitate își desfășoară activitatea în Casa de rugăciune din localitate. Creștinii neoprotestanți pentecostali al căror număr a depășit cu mult pe cel al celor de cult baptist își desfășoară serviciul religios în cadrul bisericii pentecostale construită după 1990.

Documentul oficial care confirmă și autorizează școala din Beregsău Mare este *patenta* din 1777 a Măriei Tereza cunoscută sub numele de *Ratio educationis*, ceea ce arată că școala din localitate era cuprinsă între cele 200 „școli triviale”, adică puse la îndemâna poporului de rând din Aredal și Banat, și care existau în toate localitățile în care existau parohii (Victor Țârcovnicu, *Istoria învățământului în Banat* până în 1800, E.D.P. București, 1978, p. 126-127).

În Beregsău Mare, la data patentei, exista parohie oficial recunoscută ca fiind ortodoxă (a națiunilor ilire); deci comunitate ortodoxă oficial recunoscută era înainte de data primei atestări pe care o avem despre construcția bisericii (1793) sau cea despre construcția bisericii actuale (1809 - 1812); de bună seamă parohia ortodoxă era română.

La anul 1777, școala de la Beregsău Mare exista efectiv și funcționa de 3-4 ani (ca și alte școli din satele bănățene). Adevărul acesta, că înainte se creau condițiile materiale și funcționale („fondul”) și abia după aceea se consfințea oficial „forma”, era una din regulile monarhiei austriece de tip iluminist și este confirmată de actul găsit în arhiva Primăriei din Zdrenianin .

Clădirea în care funcționează în prezent clasele V -VIII a fost construită în 1906. În clădirea veche (numită și „Școala mică”) a funcționat în secolul XIX o școală confesională condusă de **Dimitrie Țichindeal** (1775-1818).

La ultimul cutremur, clădirea veche a școlii a fost avariată, motiv pentru care a fost scoasă din circuitul funcțional. În 1993 s-a început renovarea ei. Din fondurile puse la dispoziție de la buget prin ISJ Timiș s-a reparat acoperișul, iar prin Crucea Roșie Internațională orașul Perg din Austria a oferit sprijinul necesar pentru înlocuirea ușilor, ferestrelor și a mobilierului. Mijlocirea ajutorului internațional s-a făcut prin bunăvoința directorului pensionar Viktor Topitz, care - ca semn de prețuire - a fost declarat Cetățean de Onoare al Beregsăului Mare. În același timp a fost mobilată și dotată cu material didactic și cealaltă clădire a școlii.

Dintre personalitățile cu care se mândrește Beregsăul Mare amintim doar câteva nume: arhitect Petru Lupescu, prof. Ilie Dobrici - fost director al Studioului de Radio Timișoara la reînființarea postului, după 1989, Moise Belmustață - cel ce a dus, în țară și în afara granițelor ei, faima cântecului bănățean, pe care l-a slujit până la trecerea în lumea celor drepti...La acestea se adaugă numele multor dascăli, medici, ingineri , economiști care au reprezentat cu cinste și mândrie satul care i-a născut, prin locurile în care i-a dus destinul.

Grădinițele, în Beregsău au existat două grădinițe: cea organizată și aprovizionată de COMTIM (în spațiul acestuia), care a dispărut odată cu dispariția COMTIM-ului și cea din sat care funcționează în prezent.

Viața culturală a satului

„Casa Națională”(devenită cămin cultural și redevenită Casa Națională) a fost construită în perioada interbelică prin contribuția în bani și munca voluntară a cetățenilor.

Din 1910 exista corul reprezentat prin formații corale: cor mixt pe patru voci și corul bărbătesc, dar scheletul permanent al acestuia era corul bisericesc. Repertoriul corului a cuprins la începuturi *cântecele naționale* continuând cu *cântecele reîntregirii* din secolul XIX, iar în perioada interbelică de mare faimă bucurându-se compozițiile lui Ion Vidu, Sabin Dragoi, Nicolae Ursu. Dirijorii corurilor erau inimoșii și neuitații învățători Clecan (tatăl și fiul), Ion Mischiu și Ion Tudoroni. Teatrul sătesc exista încă din perioada interbelică, având repertoriul clasic și de epoca mult gustat în lumea satelor; „îmbogățită” cu noi formații ale culturii socialiste de masă (brigada artistică de agitație) tradiția teatrală din Beregsău a continuat mai intens, după venirea , în 1962, a învățătorului Ion Trașcă.

Poate mai îndelungată tradiție decât formația teatrală au avut-o în Beregsău

Căluserii. Numele cel mai prestigios rămas în memoria beregsănilor este cel al lui Gaia Bugarin , care în perioada interbelică a fost instructorul de necontestat al *Calușerilor* din Beregsău.

Dintre personalitățile Beregsăului Mare în domeniul vieții cultural-artistice, fără îndoială, cea mai cunoscută este maestrul MOISĂ BELMUSTAȚĂ. De renume național se bucură și un alt interpret, născut în Beregsău , solist vocal al ansamblului „Rapsodia Română”, DUMITRU CONSTANTIN.

În răspândirea culturii institutionalizate prin Mass-media se cuvine amintit și numele unui alt fiu al satului: ILIE DOBRICI, fost director al Studioului de Radio Timișoara de la reînființarea postului, după 1989. În prezent Beregsăul este reprezentat în TVR Timișoara de alte două vârstare ale sale : Adrian Cireap și Florin Mihoc.

Concluzii

Prin raportare la indicatorii stabiliți de Legea 351/2001 privind planul de amenajare a teritoriului național, gradul de îndeplinire a acestora de către comuna propusă spre reînființare, se prezintă după cum urmează :

- **Numărul de locuitori** - 1901 existenți;
- **Potențial economic** care să asigure echilibrul bugetar al comunei exprimat prin venituri este de 3,5 miliarde lei, suma fiind considerată suficientă;
- **Legăturile pe drumuri sau pe calea ferată** Localitatea Beregsău Mare se află la 18 km spre vest de Timișoara, pe șoseaua DN 59 A, cât și pe calea ferată Timișoara - Jimbolia. Distanța față de Jimbolia este de aprox. 20 km.

• **Spații construite pentru instituții și dotări:**
locuitorii beneficiază de un **oficiu poștal** și au acces la **rețeaua de telefonie fixă digitală**, precum și la **sistemul de cablu TV**. **Primărie** - construită în 1960, stare bună, 300 m²; **Școală primară** - construită în 1906, stare bună, 500 m²; **Școală gimnazială** - construită în 1777, stare bună, 300 m²; **Dispensar ,punct farmaceutic** - construit în 1965, stare bună, 110 m² **Post de poliție** - construit în 1925, stare bună, 50 m²; **Stație CF**- pe teritoriul localității, la 1 km de centru; **Stație transport auto** — linie regulată de autobuze; 2 stații;

- **Străzi cu rețele de distribuție a apei** 90% din total.

INITIATOR:
DEPUTAT PNL – TIMIS
OANCEA VIOREL

